

ВІДГУК
офіційного опонента
про дисертацію Навроцької Марії Михайлівни
«Розвиток професійного іміджу педагога в системі
післядипломної педагогічної освіти»
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Сьогодні одним з найбільш актуальних напрямів модернізації системи освіти України є інтеграція в європейський простір. Від конструктивного вирішення цієї проблеми залежить кінцевий результат у здійсненні розпочатих інноваційних перетворень у галузі професійного навчання освітян нашої країни. У зв'язку з цим значно зростають вимоги до особистості педагога та його іміджу. Розвиток професійного іміджу сучасного педагога має відбуватися впродовж усього його життя, зокрема у системі післядипломної освіти, яка володіє значним, але майже не реалізованим потенціалом щодо вирішення цієї проблеми.

Доцільність дисертаційної роботи Навроцької М. М. обумовлена потребою розв'язання важливої соціально-педагогічної суперечності між необхідністю формування професійного іміджу педагога як носія вищих інтелектуальних і когнітивно-пізнавальних моделей професійної діяльності та недостатньою розробкою системи його підготовки в умовах ЗВО і післядипломної освіти.

Актуальність теми дослідження Навроцької М. М. на теоретичному і практичному рівнях обґрунтовується нагальними потребами сучасного суспільства щодо створення ефективної системи підготовки фахівців та підвищення їх кваліфікації, особливо тих, які працюють в закладах освіти. Адже від рівня їх професіоналізму, педагогічної майстерності, психологічної грамотності, приємної зовнішності, лексики, жестів, погляду та інших чинників залежить якість процесу педагогічної взаємодії і створення навколо себе позитивного іміджу.

Дисертація є складовою частиною науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Особистісно-професійний розвиток педагога в процесі підготовки до інноваційної діяльності» (державний реєстраційний номер 0111U001321) й

Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради «Теоретико-методологічні основи розвитку особистості в системі неперервної освіти» (державний реєстраційний номер № 0116U004931).

Аналіз змісту дисертації Навроцької М. М. свідчить про вагомий теоретичний і практичний доробок із досліджуваної проблеми, що має прогностичне значення в умовах сучасних глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Автором досить глибоко проаналізовано результати відомих досліджень. На нашу думку, актуальність досліджуваної проблеми, її методологічні та теоретичні засади одержали в дисертації Навроцької М. М. належне обґрунтування, аргументацію та конкретизацію.

У роботі чітко й конкретно представлено методологічний апарат дослідження, при цьому мета й завдання визначають логіку наукового пошуку, його структуру, корелюють з висновками роботи.

Заслугує на схвалення, по-перше, ґрунтовність наукового та теоретичного доробку автора, описаного в науковій новизні та підтвердженого всім змістом представленої дисертації; по-друге, значний обсяг публікацій та висока активність в апробації матеріалів на конференціях різного рівня. Робота добре ілюстрована (13 таблиць та 8 рисунків), а зміст параграфу 2.2. і додатків має практичну спрямованість.

Вважаємо доцільним застосування у дослідженні низки наукових підходів: історичного, термінологічного, структурно-функціонального, комунікативного, культурологічного, аксіологічного, інформаційного, акмеологічного.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність забезпечені застосуванням комплексу взаємопов'язаних методів, які відповідають меті та завданням дослідження; достатньо широкою географією публікацій; участю здобувача в конференціях різного рівня.

Відзначимо також, позицію автора щодо трактування основного досліджуваного феномена. Вивчення проблеми професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти базується на аналізі численних наукових праць й охоплює вітчизняні та зарубіжні дослідження. Авторка вважає, що розвиток професійного іміджу – це цілеспрямований процес, під час якого відбуваються позитивні зміни зовнішнього вигляду, внутрішнього образу, манери спілкування педагога з учнями, колегами, батьками через застосування комплексу форм, методів і засобів, що використовуються в системі підвищення кваліфікації вчителів у курсовий, міжкурсний періоди та під час самоосвітньої діяльності особистості.

Діагностування стану розвитку професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти здійснено за виділеними в процесі дослідження критеріями (мотиваційний, когнітивний та діяльнісно-поведінковий) і відповідними їм показниками. На цій основі виокремлено три рівні розвитку професійного іміджу педагога: позитивний, наближений до позитивного, негативний.

Навроцькою М. М. розроблено модель розвитку професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти як цілісну систему, що складається із трьох послідовних та взаємообумовлених блоків: концептуального (мета, завдання, принципи, складові професійного іміджу педагога), діяльнісно-змістового (напрями підготовки педагогів, форми, методи та засоби) та результативного (критерії, показники, рівні та результат).

Заслужують позитивної оцінки обґрунтовані та експериментально перевірені в процесі дослідження педагогічні умови розвитку професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти, а саме: 1) формування у педагогів позитивної мотивації до розвитку власного іміджу в процесі моделювання професійного ідеалу; 2) створення творчого інформаційно-розвивального освітнього середовища; 3) залучення педагогів до розвитку власного іміджу через самоосвіту засобами комп'ютерних технологій.

Науково-методичний рівень дисертації підсилено поєднанням у професійній підготовці різних форм (лекції, практичні заняття, спецкурс «Розвиток професійного іміджу педагога», педагогічна практика, науково-практичні семінари, тренінги, майстер-класи), методів (створення ситуацій успіху, самостійне спостереження, тренування, дерево цілей, мозковий штурм, обмін досвідом, брей-ринги, квести) та засобів (мультимедійне забезпечення, інтерактивні плакати, мережа Інтернет, комп'ютерні програми «Movavi», «Jkiwi», «Mindomo»), що забезпечують розвиток досліджуваного феномена.

Педагогічний експеримент достатньо репрезентативний, його результати статистично опрацьовані, мають важливе значення для педагогічної науки і практики. Достовірність відмінностей між рівнями знань студентів контрольних та експериментальних груп після формувального етапу експерименту перевірено за допомогою χ^2 -критерія Пірсона. Результати формувального експерименту підтвердили ефективність впровадження наукового доробку Навроцької М. М. у закладах післядипломної освіти.

Без сумніву, представлене дослідження має наукову новизну, адже в ньому вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови розвитку професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти; розроблено модель розвитку іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти; схарактеризовано критерії, показники та рівні розвитку професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти; уточнено сутність понять «імідж педагога», «професійний імідж педагога», «розвиток професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти».

Практичне значення дослідження полягає, насамперед, у розробці навчально-методичного забезпечення процесу розвитку професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти (програми спецкурсу «Розвиток професійного іміджу педагога», методичних рекомендацій «Розвиток професійного іміджу педагога у післядипломній освіті»).

Висновки й рекомендації логічні і достатньо обґрунтовані. Виклад матеріалу в роботі послідовний, має науковий характер та прикладне значення.

Теоретичні положення та авторські навчально-методичні розробки можуть бути використані під час внесення науково обґрунтованих корективів в навчальні плани, програми, змістове наповнення навчальних дисциплін у закладах післядипломної освіти України.

Зміст автореферату ідентичний до основних положень дисертації, тому можна з упевненістю констатувати, що автор дослідження володіє критичним мисленням та вміє самостійно працювати, аналізувати й узагальнювати накопичений матеріал, робити власні висновки.

Оцінюючи загалом позитивно кандидатську дисертацію Навроцької М. М., не можемо не відзначити, що вона не позбавлена окремих недоліків, зокрема:

1. Авторкою розроблено модель розвитку професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти, однак серед методів дослідження методу моделювання не має.

2. Дисертантка стверджує на с. 7 автореферату, що нею розроблено і зреалізовано комплекс педагогічних умов. Однак в тексті автореферату і дисертації слабо прослідковується взаємозв'язок і взаємозалежність визначених педагогічних умов.

Доцільно було б прослідкувати яким чином формування позитивної мотивації в процесі моделювання професійного ідеалу забезпечує залучення педагогів до самоосвіти засобами комп'ютерних технологій; або яким чином створення інформаційного розвивально-освітнього середовища впливає на процес формування позитивної мотивації тощо. Адже в моделі розвитку професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти ці педагогічні умови комплексно впливають на блоки та напрями підготовки, критерії і показники розвитку професійного іміджу педагога.

3. На нашу думку потребують більш ґрунтовного опису шляхи реалізації особливо першої умови (моделювання ідеалу) в процесі формувального експерименту. Безперечно, що основою розвитку професійного іміджу є

формування позитивної мотивації, їх спонукальних механізмів, без яких цей процес стає неможливим. Це питання потребує подальшого вивчення.

4. В моделі доцільно відобразити чітко структурно-функціональні зв'язки між змістом, формами роботи і методами навчання в умовах курсового і між курсового періодів, а також у процесі самоосвітньої діяльності. Можна лише здогадуватися, які методи і форми є домінантними для того чи іншого періоду.

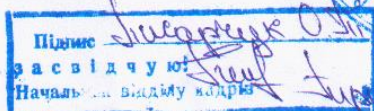
5. Серед складових професійного іміджу педагога, які визначає дисертантка (зовнішній вигляд, внутрішній образ, комунікативна складова) вона чомусь надає перевагу зовнішнім компонентам. Поза увагою залишаються, такі питання як, віковий імідж педагога, «Я-концепція», критичне мислення, особисті якості тощо. Постає риторичне питання «Яким чином професійний імідж педагога «допомагає» йому ефективно здійснювати професійну діяльність?»

Водночас висловлені недоліки є не принциповими та суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка виконана на високому науково-теоретичному й методологічному рівнях, містить різноплановий і ретельно опрацьований автором теоретичний і практичний матеріал.

Загальний висновок: за характером фактичного матеріалу, ступенем його кількісного та якісного аналізу, рівнями новизни й значущості результатів дослідження для педагогічної науки і практики, обґрунтованості висновків дисертація «Розвиток професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти» є самостійним завершеним дослідженням. Дисертація, що рецензується, відповідає вимогам нормативних документів щодо кандидатських досліджень, а її автор Навроцька Марія Михайлівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Писарчук О. Т.